

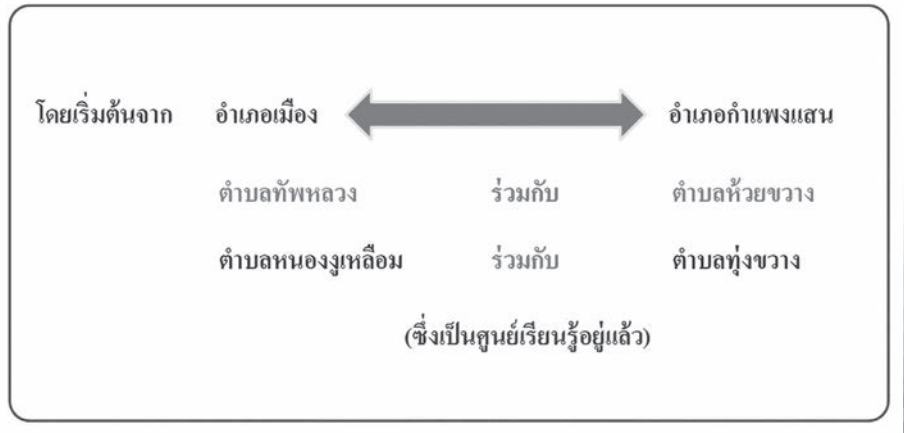
เล่าสู่กันฟังจากงานวิจัย

ชฎกธิพร แม็งเกร็ด

การวิจัยเรื่องการยกระดับมูลค่าเพิ่มผักอินทรีย์ในเกษตรกรรายย่อย ภายใต้ชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ ๗ การดำเนินงานวิจัยนักวิจัยได้เลือกเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายพี่น้องสองตำบล+...อยู่ในเครือข่ายกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน (สามพรานโมเดล) มีสมาชิกรวม ๖๐ ราย ลักษณะกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายพี่น้องสองตำบล +... เป็นการรวมตัวของคนที่มีความรักทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเองโดยไม่ใช้สารเคมี

ผักอินทรีย์ มีมิติที่มากกว่าคุณค่าทางอาหาร

จากนั้นได้ชวนเพื่อนเข้ามา (คือ บวก) ได้แก่ ตำบลตาก้อง ตำบลนครปฐม ตำบลกำแพงแสน และตำบลรางพิบูล กลุ่มมีลักษณะเป็นกลุ่มเปิดยินดีต้อนรับสมาชิกรายใหม่ที่สนใจการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี กลุ่มมีระบบระเบียบของกลุ่มคือ ระบบมาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วมเครือข่ายพี่น้องสองตำบล (PGS) ซึ่งเกษตรกรที่เข้ามาเป็นสมาชิกจะผลิตขายผักในนามกลุ่มจะต้องได้รับการรับรองด้วยมาตรฐานนี้ กลุ่มออกแบบให้มีการประชุมทุกเดือน โดยกำหนดเป็นทุกวันจันทร์ที่ ๒ ของเดือน โดยการประชุมจะหมุนเวียนไปตามแปลงของสมาชิก

วิถีกลุ่มเครือข่ายพี่น้องสองตำบล+... ทำสวนผักในครัวเรือน

เพื่อเป็นการเชื่อมแปลงของสมาชิก จัดวงพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในกลุ่ม มีการชวนเพื่อนที่เป็นนักวิชาการหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมพูดคุยถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้เป็นระยะๆ สมาชิกจะนำอาหารมารับประทานร่วมกันหลังการจัดวงคุย การดำเนินกิจกรรมกลุ่มจะเป็นไปในแนวราบสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้ และสมาชิกมีส่วนร่วมตัดสินใจแนวทางการดำเนินการต่างๆ ของกลุ่มด้วยเสมอ

นักวิจัยเห็นว่ากลุ่มเป็นกลุ่มเป้าหมายเนื่องจากเป็นเกษตรกรผู้ผลิตผักโดยไม่ใช้สารเคมี มีพื้นที่การผลิตผักแต่ละรายไม่มากนัก ระบบการผลิตเป็นลักษณะทำไปเรื่อยๆ ผลผลิตจะฝากสมาชิกที่มีตลาดไปขาย หรือขายตามตลาดนัดข้างบ้าน นักวิจัยได้คุยกับหัวหน้ากลุ่ม คือคุณสังเวียน เอกจัน และ คุณอรุณี พุทธิรักษา ว่าสามารถนำสมาชิกร่วมกันศึกษาเรียนรู้หาแนวทาง

เพิ่มมูลค่าผักอินทรีย์กันใหม่ ระยะเวลาแรกกลุ่มนำไปปรึกษาหารือกันเห็นต่างๆกัน เช่น เมื่อทำแล้วจะทำให้วัฒนธรรมกลุ่มเปลี่ยนไหม จะทำได้หรือ ฯลฯ สุดท้ายความคิดก็ตกผลึก **พวกเราจะทำเพื่อชาติ**การดำเนินการร่วมกันจึงเกิดขึ้น ในปีที่ผ่านมานักวิจัยมีแนวทางที่ต้องดำเนินงานหลักๆ ๓ ข้อ คือ

๑. ปรับมาตรฐานการผลิตของเกษตรกรสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM
๒. ยกระดับการผลิต
๓. เพิ่มช่องทางการตลาด

ใน ๓ ข้อนี้เป็นเรื่องใหม่ของเกษตรกร เนื่องจากระบบการผลิตเดิมของเกษตรกรจะเป็นลักษณะคิดไปทำไป ไม่มีแผนการทำงานที่ชัดเจน และตลาดรองรับ เรานักวิจัยกับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสรุปว่า เราจะทำ ๓ เรื่องนี้ไปพร้อมกัน การผลิตเราจะพัฒนาสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดยใช้แนวทางของระบบ IFOAM เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements - IFOAM) การพัฒนาเกษตรกรสู่ระบบมาตรฐานเป็นไปได้ไม่ยากนักเนื่องจากเกษตรกรมีใจอินทรีย์อยู่แล้วทำให้เกษตรกรในเครือข่ายได้เข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐาน ๑๙ ราย สิ่งที่เป็นเรื่องสนุกและเป็นเรื่องใหม่อีก ๒

การลงพื้นที่ร่วมประชุมกับกลุ่มเกษตรกรของทีมวิจัย

ประชุมกลุ่ม วางแผนการผลิต ตรวจสอบแปลง

ถ่ายทอดความรู้ ตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

เรื่องคือ การยกระดับการผลิตจะทำได้ ในรูปแบบใด เนื่องจากกลุ่มสมาชิกจะทำเองในครัวเรือนมีแรงงานจำกัด การจัดการระบบการผลิตเดี่ยว ปัญหาตามมามากมาย ก่อนจะวางระบบยกระดับการผลิตต้องมีตลาดเพิ่ม เราได้ชวนภาคีร่วมคือ สวนสามพรานมารับซื้อผลผลิตไปใช้ เมื่อมีตลาดเพิ่มแล้ว เราก็มาหารูปแบบการยกระดับการผลิต ในส่วนนี้มีเครือข่ายนักวิชาการจาก ม. เกษตรกำแพงแสน เข้ามาช่วยวางรูปแบบ นำ

ผู้ใช้ในฐานะผู้บริโภคคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาหารของสวนสามพรานเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทัศนะของผู้บริโภค เราปรับรูปแบบไปตามปัญหาที่เกิดขึ้น ในระหว่างทำงานเรานักวิจัย เครือข่ายเกษตรกร และภาคีร่วมต่างๆ ได้ร่วมกันผ่านอุปสรรคมาด้วยกัน จนวันนี้เรายกระดับการผลิตจากเมื่อเริ่มงานวิจัย กลุ่มผลิตผักรวมได้เดือนละประมาณ ๗๐๐ กก. เป็น ๔,๐๐๐ กก. ในเดือนสุดท้ายของการวิจัยในระยะแรก

สิ่งที่นักวิจัยได้ศึกษาเรียนรู้เรา ได้เห็นความตั้งใจของความมุ่งมั่นของเกษตรกร ไม่ย่อท้อ และความเป็นเพื่อนของเครือข่ายเกษตรกรและภาคีร่วมอื่นๆ ที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจกันจับมือกันพาผ่านพ้นอุปสรรคที่เราเจอตลอดการดำเนินงานวิจัยไปได้ เราได้เห็นรูปแบบการเป็นสังคมที่ช่วยเหลือกัน เจอกันมีแต่รอยยิ้ม ร่วมแรงลงแขกทำปุ๋ย อาสาชนผักให้เพื่อน แสดงให้เห็นพลังกลุ่มสังคมแบบไทยที่ตอนนี้เริ่มเลือนหายไปมากขึ้นทุกที

